

Britt-Marie Salmén
Stadsmiljö
08-508 273 40
brittmarie.salmen@stockholm.se

Till
Trafik- och renhållningsnämnden
2011-10-19

Arkitektur Stockholm – En strategi för stadens gestaltning. Svar på remiss.

Förslag till beslut

1. Trafik – och renhållningsnämnden besvarar stadsbyggnadsnämndens remiss av ”Arkitektur Stockholm – En strategi för stadens gestaltning. Samrådsförslag juni 2011” med trafikkontorets tjänsteutlåtande.
2. Trafik – och renhållningsnämnden förklarar beslutet omedelbart justerat.

Per Anders Hedkvist
Förvaltningschef

Pia Krensler
Avdelningschef
Tf

Sammanfattning

Stadsbyggnadsnämnden beslutade den 12 maj 2011 att genomföra samråd om ”Arkitektur Stockholm – En strategi för stadens gestaltning. Samrådsförslag juni 2011”. I samband med beslutet för ”Promenadstaden – Översiktplan för Stockholm” i mars 2010 fick stadsbyggnadsnämnden i uppdrag att i samverkan med andra berörda parter göra en översyn av byggnadsordningen och föreslå i vilken utsträckning den bör bearbetas och vilken status en reviderad byggnadsordning bör få i förhållande till andra styrdokument.

"Arkitektur Stockholm" är en samlad benämning och avser att omfatta ett antal dokument som skall ligga till grund för stadens gestaltning och även utgöra en plattform för en fortsatt debatt kring Stockholms utveckling och arkitektur. Den nu remitterade strategin avhandlas i tre avsnitt : "Arkitekturens möjligheter", "Processer för hög kvalitet i stadsbyggandet" och "Stockholms identitet och utveckling" med vidstående riktlinjer (35 st).

Samrådsförslaget innehåller många goda aspekter på planering och arkitektur. Att tydligt uttala betydelsen av att åstadkomma en helhetssyn är bra. I sin nuvarande utformning bör "Arkitekt Stockholm" dock inte ges någon bindande karaktär, då den inbegriper flera andra nämnder och bolag inom stadsbyggnadsprocessen, utöver stadsbyggnadsnämndens ansvarsområden. Vilken status gentemot andra styrdokument "Arkitektur Stockholm" förslås få, framgår inte heller av samrådsförslaget. Detta måste klarläggas och kommer att påverka hur "Arkitektur Stockholm" slutligen utformas.

Allmänt sett har "Arkitektur Stockholm" har en ojämn detaljeringsnivå, som tillsammans med layouten och dispositionen gör skriften ganska svårläst. Den bör kortas ner och tydligare peka på vad som är en fördjupning av översiktsplanen med avseende på gestaltning. Till exempel avhandlar översiktsplanen konsekvent målkonflikter under varje stadsutvecklingsstrategi. Ett resonemang härvidlag skulle vara värdefullt även i "Arkitektur Stockholm".

Avsnittet "Processer för hög kvalitet i stadsbyggandet" är tveksamt om det hör hemma i ett tematiskt tillägg till översiktplanen. En ambition till samsyn i olika processer och skeden kan uttryckas som ett önskemål och bör styras upp på andra sätt än i översiktplanen.

Idéttävlingar anges som riktlinje i syfte att skapa diskussion om ökad täthet och bättre sammankopplingar av stadsdelar. Att generellt föreslå tävlingsförfarandet för komplexa stadsutbyggnadsprojekt är tveksamt. Debatter och nya idéer välkomnas och bör komma fram och tas till vara även med andra metoder.

Drift- och underhållsaspekter berörs inte, något som både har stor betydelse för upplevelsen av stadsrummet och som också omnämns i översiktplanen. Beroende på viken status dokumentet kommer att få, kan texten om tillgänglighet, cyklar, trafik och gaturum m m som faller inom trafik- och renhållningsnämndens ansvarsområde behöva ses över.

Bakgrund

Stadsbyggnadsnämnden beslutade den 12 maj 2011 att genomföra samråd om "Arkitektur Stockholm – En strategi för stadens gestaltning. Samrådsförslag juni 2011". Samrådet syftar till att inhämta synpunkter och därmed förbättra förslaget enligt reglerna i 4 kapitlet plan- och bygglagen. Det genomförs under tiden 13 juni – 20 september 2011. Stadens nämnder, bolag och råd har fått förslaget på remiss. Remisstiden för Trafik- och renhållningsnämnden har förlängts till den 20 oktober.

"Promenadstaden - Översiktsplan för Stockholm" antogs av kommunfullmäktige i mars 2010. Planen togs fram i en process genom samverkan med stadens förvaltningar och bolag m fl. I samband med beslutet fick stadsbyggnadsnämnden i uppdrag att i samverkan med andra berörda parter göra en översyn av byggnadsordningen, som var en del av Översiktsplan 99, och föreslå i vilken utsträckning den bör bearbetas och vilken status en reviderad byggnadsordning bör få i förhållande till andra styrdokument. Det är denna översyn av byggnadsordningen som går under benämningen "Arkitektur Stockholm".

Samrådsförslaget - syfte och innehåll

"Arkitektur Stockholm" är en samlad benämning och avser att omfatta ett antal dokument som skall ligga till grund för stadens gestaltning och även utgöra en plattform för en fortsatt debatt kring Stockholms utveckling och arkitektur.

Den nu remitterade strategin för stadens gestaltning är ett tematiskt tillägg till översiktsplanen, en konkretisering till översiktsplanens fyra stadsutvecklingsstrategier. Parallellt pågår revidering av stadens parkprogram, där de gröna offentliga rummens gestaltning behandlas. Även "Arkitektur Stockholm - Stadsbyggnadskaraktärer" arbetas fram parallellt. Det kan också finnas behov av mer detaljerad information och stöd för byggherrar m fl, vilket kan komma att redovisas i "Arkitektur Stockholm – Råd och riktlinjer".

"Arkitektur Stockholm" avhandlas i tre avsnitt: "Arkitekturens möjligheter", "Processer för hög kvalitet i stadsbyggandet" och "Stockholms identitet och utveckling" med vidstående riktlinjer (35 st).

Betoning läggs vid att utveckla ett levande stadsliv, åstadkomma en attraktiv stadsmiljö samt hög arkitektonisk kvalitet för att nå en hållbar utveckling. Vilka processer som bör utvecklas i syfte att nå hög arkitektonisk kvalitet redovisas också.

De fyra stadsutvecklingsstrategierna för hållbar tillväxt relaterar direkt till Promenadstaden – Översiktsplan för Stockholm. Det är : 1 Fortsätt att stärka den centrala staden. 2 Satsa på attraktiva tyngdpunkter. 3 Koppla samman stadens delar. 4 Främja en levande stadsmiljö i hela staden.

De olika stadsbyggnadskaraktärerna och riksintresse för kulturmiljövården beskrivs.

Hela samrådsförslaget finns på www.stockholm.se/arkitekturstockholm

Trafikkontorets synpunkter

Allmänna synpunkter

Den framtagna samrådsförslaget innehåller många goda aspekter på hur planering och arkitektur kan förstärkas i stadsbyggnadsprocessen, i syfte att utveckla Stockholm i linje med vad översiktsplanen anger. Att tydligt uttala betydelsen av att åstadkomma en helhetssyn är bra.

En viktig fråga som inte berörs i samrådsförslaget, men som ingick i kommunfullmäktiges uppdrag till stadsbyggnadsnämnden var att föreslå vilken status en reviderad byggnadsordning bör få i förhållande till andra styrdokument. Detta måste klargöras och kommer att påverka hur "Arkitektur Stockholm" slutligen utformas.

En fråga för hur "Arkitektur Stockholm" tas emot och kan komma till användning är förankringen hos alla de parter som samverkar inom stadsbyggnadsprocessen. En god helhetslösning bygger på förvaltningarnas och bolagens gemensamma ansvarstagande, och samverkan ingick också i uppdraget från kommunfullmäktige.

Ett klargörande av begreppen och vad de står för kan behövas. Exempelvis, viken innebörd har "riktlinjer" i ett strategiskt dokument? Hur definieras riktlinjerna i förhållande till det ytterligare tematiskt tillägget "Arkitektur Stockholm – Råd och Riktlinjer", som planeras tas fram? Kanske målsättning eller förhållningssätt är mer adekvata begrepp.

Synpunkter på innehållet

Samrådsförslaget visar på en hög ambitionsnivå. Den greppar över "stort som smått", och detaljeringsnivån är ganska ojämn. Vissa beskrivningar går ner på en nivå som snarare hör hemma i "Råd och riktlinjer". Exempelvis beskrivs fysiska åtgärder såsom "ramper, materialval och möblering av gaturummet". Denna

ojämnhet tillsammans med layouten och dispositionen gör skriften ganska svårläst.

”Arkitektur Stockholm” skulle vinna på att göras mer lättillgänglig och koncentrerad samt tydligt peka på vad som är en fördjupning av översiktsplanen med avseende på gestaltning. Avsnittet om stadsbyggnadsstrategierna är till sitt innehåll i stort detsamma som i översiktsplanen, och tilläggen är otydliga.

Strategin kan utgöra ett värdefullt underlag och stöd vid hantering av stadsbyggnadsfrågor. Den bör dock inte, i sin nuvarande utformning, ges bindande karaktär. Såsom riktlinjerna nu är utformade inbegriper de i hög grad även andra nämnder än stadsbyggnadsnämnden. Exempelvis : ”Vägar och trafiktekniska anläggningar ska betraktas som delar av stadens offentliga rum och ges en medveten gestaltning av hög kvalitet”. Detta är i och för sig en positiv ambition, men det gestaltningsmässiga särintresset måste i praktiken avvägas in mot andra intressen - ekonomi, funktion, byggteknik e t c.

Varje sektorsområde inom stadsbyggandet har eller tar mestadels fram strategier och program med förankring i nämnder eller styrelser, exempelvis ”Stockholm en stad för alla”, e t c. Det förutsättes därvidlag att innehåll och text i ”Arkitektur Stockholm” är avstämt mot dessa dokument, så att entydighet uppnås.

Planeringsprocessen innebär en avvägning mellan olika intressen, och uppgiften att lösa målkonflikter uppstår normalt sett alltid. Översiktsplanen avhandlar konsekvent målkonflikter under varje stadsutvecklingsstrategi. Ett resonemang härvidlag skulle vara värdefullt även i ”Arkitektur Stockholm”, särskilt som dokumentet, såsom det nu är skrivet, berör många olika ansvarstaganden inom stadsbyggandet.

Avsnittet ”Processer för hög kvalitet i stadsbyggandet” är tveksamt om det hör hemma i ett tillägg till översiktsplanen. En ambition till samsyn i olika processer kan uttryckas som ett önskemål och kan styras upp på annat sätt än i översiktsplanen. Samarbete med frivillighet som grund ger bäst resultat och långsiktig hållbarhet. Stor betydelse för kvalitet i processarbete har ekonomi, tidsplaner, personella resurser m m, något som inte berörs i ”Arkitektur Stockholm”.

För planering av utbyggnadsområden är de vedertagna kvalitetsprogrammen / gestaltningsprogrammen bra instrument. De kan anpassas efter projektet art och växer fram gemensamt mellan de olika aktörerna, sammanvägningar görs och

programmen följer projektet hela vägen fram till och med färdigställandet. De skulle kunna utvecklas och bli ännu bättre.

Vad utvärderingskriterier, som står omnämnt, innebär i praktiken är oklart. Någon systematisk form av erfarenhetsåterföring är dock väl motiverad. Alla metoder som är hanterliga och som syftar till att sprida kunskap och åstadkomma en samsyn välkomnas.

Idéttävlingar anges som riktlinje i syfte att skapa diskussion om ökad täthet och bättre sammankopplingar av stadsdelar. Nya idéer skall självklart bejakas, testas och få ta plats. Att generellt föreslå tävlingsförfarandet för stadsutbyggnadsprojekt är tveksamt. Komplexiteten är stor och en avvägning måste göras från fall till fall. Debatter och nya idéer, som välkomnas i stadsbyggnadsprocessen, bör kunna komma fram och tas till vara även med andra metoder.

Vad gäller ren utformning av stadsbyggande och arkitektur så vore det önskvärt om en större öppenhet signaleras, där kvaliteter för stadsliv och stadsmiljö kan se olika ut beroende på stadsbyggnadskaraktär, topografi e t c. En strävan efter variation och mångfald efterlyses, samtidigt som kvartersstadens upplägg förespråkas direkt eller indirekt i samrådsförslaget.

Drift- och underhållsaspekter berörs inte, något som både har stor betydelse för upplevelsen av stadsrummet och som också omnämns i översiktplanen under strategin "Främja en levande stadsmiljö i hela staden". Kompletterande text om detta bör formuleras. Beroende på viken status dokumentet kommer att få gentemot andra dokumet, kan texten om tillgänglighet, cyklar, trafik och gaturum m m som faller inom trafik- och renhållningsnämndens ansvarsområde behöva ses över.

Trafikkontorets förslag

Trafikkontoret föreslår att trafik- och renhållningsnämnden besvarar stadsbyggnadsnämndens remiss av "Arkitektur Stockholm – En strategi för stadens gestaltning. Samrådsförslag juni 2011", med trafikkontorets tjänsteutlåtande.

Trafikkontoret föreslår att trafik- och renhållningsnämnden förklarar att beslutet omedelbart justeras.

Slut